
Parnassia, een (tijdelijke) nieuwe soort in Solleveld

W.J. Toeteneel
Karel Doormanweg 3
2684 XG Ter Heijde

H.G.J.M. van der Hagen
Dunea, duin & water
Postbus 34, 2270 AA Voorburg

Figuur 1. Lokatie Parnassia in Solleveld

Figuur 2. Op lokatie in Solleveld

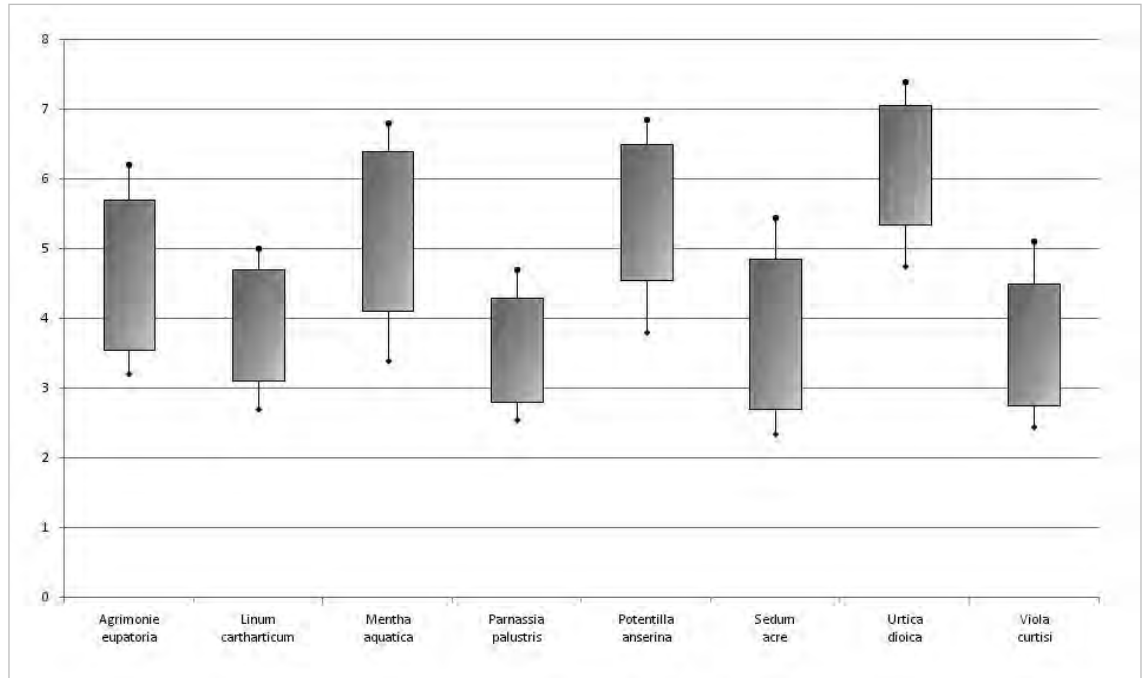
Op 4 september j.l. is voor het eerst *Parnassia palustris* gevonden in Solleveld. De plek is onderdeel van een kleine vallei in de nabijheid van de zeeoep, in het zuidelijk deel van Solleveld, vlak bij de Schelpweg. De naam *Parnassia* is afgeleid van de berg Parnassus in Griekenland, die aan de god Apollo was gewijd. Waarom is niet duidelijk want *Parnassia* groeit juist niet in bergachtig gebied. *Palustris* betekent "moeras", wat duidt op de vochtige groeiplaats van deze plant. In Nederland zijn de groeiplaatsen voornamelijk kustgebonden. In het binnenland is *Parnassia* zeldzaam geworden. *Parnassia* is een overblijvende plant van zonnige, open tot grazige, natte tot vochtige, voedselarme, zwak zure tot kalkrijke onbemeste grond. Het is een rode-lijst plant met aanduiding kwetsbaar en landelijk beschermd. Zij komt voor aan de kust in duinvalleien, aan de rand van strandvlakten en op zandplaten van afgesloten zeearmen, zoals op de Grevelingen. De plant groeit in pollen, heeft rechtopstaande, kantige stengels met één enkel zittend stengelblad. De wortelbladen zijn lang gesteeld, eirond tot hartvormig. De bloemen staan afzonderlijk aan de bloemstengels. De vijf kroonbladen zijn 1 tot 2 cm lang, eirond met iets groenige aderen. De vrucht is een doosvrucht met stoffijn zaad.

Parnassia in Solleveld

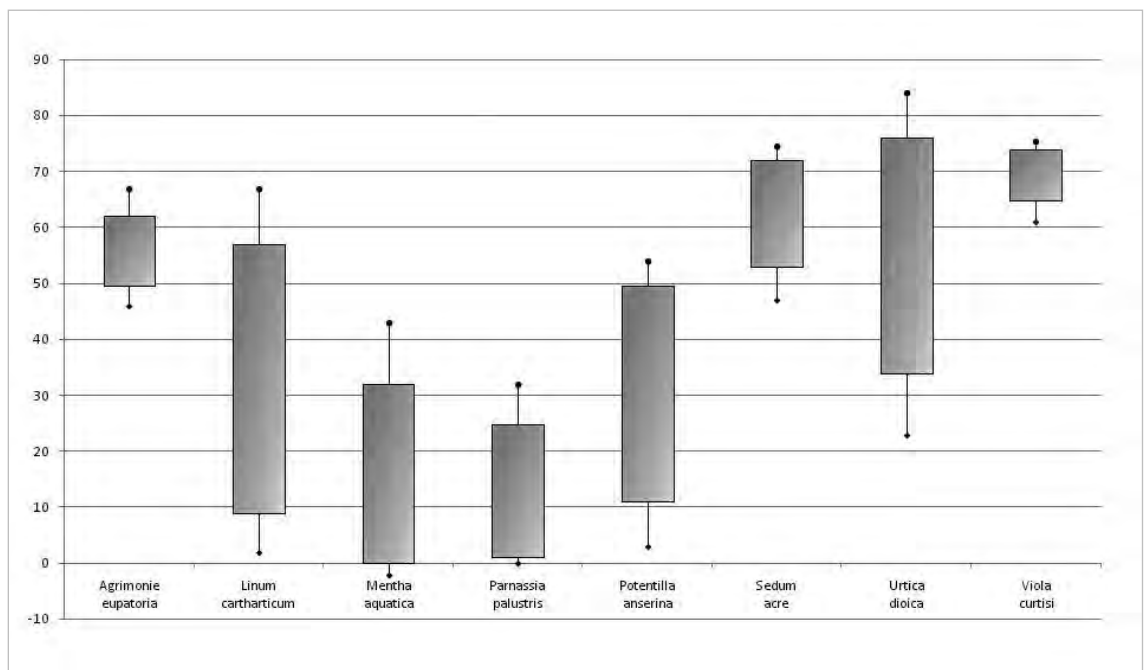
Parnassia is aangetroffen in een kleine laaggelegen vallei, met een wat dikkere laag organische stof. De vallei heeft door beweiding vanaf 1993 een wat ruderaal karakter gekregen. Door het vochtig worden en open zijn en blijven van de bodem liggen er kansen voor pioniers als *Parnassia*.

De plant, slechts één exemplaar, is aangetroffen samen met Watermunt en Geelhartje te midden van soorten van drogere en voedselrijkere milieus zoals respectievelijk Muurpeper en Grote brandnetel. Verder werd op dezelfde groeiplek Zilverschoon, Duinviooltje en Gewone agrimonie aangetroffen. Deze soortcombinatie is opmerkelijk. Het is een combinatie van soorten van relatief droge omstandigheden (Duinviooltje, Gewone agrimonie en Muurpeper) met soorten van een uitgesproken vochtig

milieu (Watermunt en Parnassia), zie figuur 4. Maar ook een combinatie van planten van een voedselarm milieu (Parnassia, Geelhartje, Muurpeper en Duinviool) met soorten van een voedselrijkere groeiplaats (Gewone agrimonie, Watermunt, Zilverschoon en Grote brandnetel), zie figuur 3. In de kleine vallei staan een aantal recent afgestorven braamstruiken samen met een wat zieltogende Hondсроos.

Figuur 3. Ecologie: voedselrijkdom (naar Ellenberg. Bron Synbiosys). Waarden op de Y-as geven voedselrijkdom in de bodem aan, met de volgende indicatieklassen: 8 = uitgesproken voedselrijk, 7 = voedselrijk, 6 = matig voedselrijk tot voedselrijk, 5 = matig voedselrijk, 4 = voedselarm tot matig voedselrijk, 3 = voedselarm, 2 = zeer voedselarm tot voedselarm, 1 = zeer voedselarm.

Figuur 4. Ecologie: gemiddelde voorjaarswaterstand in cm onder het maaiveld (naar Waveling. Bron Synbiosys) De waarden op de Y-as geven de gemiddelde voorjaarswaterstand in cm onder het maaiveld

Wat zou een verklaring kunnen zijn voor deze bijzondere soortencombinatie?

In de winter en het voorjaar van 2010 is ter hoogte van de Schelpweg de kustversterking gerealiseerd in het kader van het Zwakke Schakel. Deze kustversterking is gerealiseerd door het aanleggen van een nieuwe zeereep aan de zeekant van de bestaande zeereep in combinatie met het verbreden van het strand. Het werk bestond uit het aanbrengen van veel erg nat zand. Het vocht uit het zand, zeewater, is uitgespoeld zowel zeewaarts als landinwaarts, langs de bestaande zoetwaterbel onder de bestaande strand en duingebieden. Hierdoor is de zoetwaterbel tijdelijk vergroot, zodat de bovenkant hoger is komen te liggen. De laag gelegen delen van Solleveld in de directe nabijheid van de zeereep zijn hierdoor tijdelijk veel natter geworden. In het valleitje van de Parnassia stond in het voorjaar het waterpeil enkele centimeters boven het maaiveld. Waarschijnlijk zijn hierdoor de braamstruiken "verzopen" en heeft de hondsroos een flinke groeiachterstand opgelopen. Het vocht heeft gezorgd voor geschikte kiemomstandigheden voor Parnassia, Munt en Geelhartje. Door de laaggelegen situatie is de vallei ook een verzamelpunt (lett. een putje) voor nutriënten, zodat na het zakken van het water een geschikt milieu is ontstaan voor soorten zoals Zilverschoon en de Grote brandnetel. Het stoffijne zaad van Parnassia is waarschijnlijk afkomstig van de Kapittelduinen in Hoek van Holland, waar deze soort veelvuldig voorkomt rond een klein duinmeertje in een vochtige duinvallei.

Een blik op de toekomst

De situatie aan de kust ter hoogte van de Schelpweg is nu weer stabiel. Alhoewel de kustverbreding wellicht een permanente vergroting van de zoetwaterbel met zich mee kan brengen, is daarvan nog geen duidelijk meetbaar effect waargenomen. Het water dat met het aangevoerde zand was meegekomen is weggezakt. Dit was een éénmalige gebeurtenis. Het is dus nog niet gezegd dat de kiemomstandigheden in de komende jaren ook zo gunstig zullen zijn voor de vochtminnende soorten. Parnassia is een meerjarige soort. Echter voor uitbreiding van de soort is een natte standplaats noodzakelijk.

Het zou dus best mogelijk zijn dat Parnassia, samen met Geelhartje en Watermunt slechts een beperkt aantal jaren op deze groeiplaats stand zullen houden, en dat dan de soort jammer genoeg weer verloren zal gaan voor Solleveld. Een mogelijk andere beperkende factor voor een wat langere vestiging van Parnassia in deze vallei is de eutrofiëring.

Het noodzakelijke pioniermilieu zal hierdoor snel verdwijnen en dan legt Parnassia het af tegen de veel concurrentkrachtiger soorten zoals Grote brandnetel en Zilverschoon. Een mogelijke helpende hand zou het verwijderen van de organisch aangerijkte bodem zijn, echter met het gevaar dat de aanwezige planten ook verdwijnen en er opnieuw uit zaad een vestiging plaats moet vinden. Dus voor nu, genieten van deze mooie soortencombinatie!

